

14. Tict A.A., Vorobiova E.V. *Plasticheskiy yazik architecture*. M.: Stroizdat, 1986. 312 s.

Pianyda Y. Dziubenko P. COMPOSITIONAL FEATURES OF THE ARCHITECTURE OF NEO-GOTICS IN KHARKIV. This article reveals the key problems of neo-gothic development, as an architectural direction of the eclectic period. The analysis of building constructions' compositional concepts is conducted based on specific examples of buildings from Kharkiv. The relevance of this topic is related to architectural and art character of the city, formed by the buildings of this architectural style. This article provides a detailed description of neo-gothic building facades' plasticity, aiming to analyse the compositional concepts of their construction.

Key words: eclecticism, neo-gothic, façade, composition, plastic, color.

doi.org/10.29295/2311-7257-2020-102-4-55-60

УДК 72.01+728

Чабанюк О.Я.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, Харків, Україна, 61002; e-mail: oxichabanyuk@gmail.com; orcid.org/0000-0002-1724-7275)*

ІДЕОЛОГІЧНІ ВПЛИВИ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ЕПОХИ НА ФОРМУВАННЯ ЖИТЛА 1917-1991 рр. РАДЯНСЬКОЇ ДОБИ

Завдання статті – розглянути поняття *ідеології* соціалістичної епохи у розрізі формулювання задач будівництва житла та містобудівних стратегій; розкрити зміст ідеологічних впливів на житло 1917-1991 рр. у СРСР. Методика проведення дослідження: метод аналізу літературних джерел для вивчення поняття ідеології соціалістичної епохи щодо формулювання задач будівництва житла та містобудівних стратегій; застосування історико-хронологічного методу для побудови змісту ідеологічних впливів на будівництво житла 1917-1991 рр. у СРСР. Мета статті – розглянути джерела, що висвітлюють ідеологічні впливи соціалістичної епохи на формування житла 1917-1991 рр. радянської доби.

Ключові слова: соціалістичні міста, житлова політика, радянська житлова забудова, типове житло, ідеологія соціалістичної системи, адміністративне проектування.

Вступ. Ідеологія соціалістичної епохи СРСР ретельно вивчалась, досліджувалась та аналізувалась протягом радянської доби та пост-соціалістичного часу на території, що входила до його складу. Водночас, ґрунтовні дослідження велись закордонним науковим товариством, що ставили соціалістичну ідеологію під прагматичну призму сприйняття реалій радянського ладу, розвитку соціалістичних міст зокрема. Такі дослідження не пронизані пропагандою чи то ідеями соціалізму, вони їх аналізують, систематизують. Погляд ззовні, з-за меж території ідеологічних вплив набуває фундаментального значення у наш час, у час ідеологічних трансформацій. Автор звертається як до вітчизняних так і зарубіжних джерел, з метою висвітлення ідеологічних впливів соціалістичної епохи на розвиток житла соціалістичних міст у розширених глобальних рамках досліджень. Водночас, дослідження на пост-радянській території поодинокі зазначають про період становлення соціалістичного містобудування (1928-1932 рр.) – «багато подій цього періоду до цього часу залишаються без пояснення причин свого виникнення, а багато, що здаються зрозумілими явищами, раптом, при вивченні нових матеріалів (а деколи при уважному прочитанні старих – давно відомих), випадають з, здавалось би, очевидної закономірності їх виникнення» [1, с.394]. Актуальним є звернути увагу на ідеологічні впливи соціалістичної епохи на формування житла та містобудівних стратегій радянської доби як і на початковому етапі, так і наступних стадіях. Зв'язок із науковими і практичними завданнями полягає у аналізі міждисциплінарної бази джерел у міжнародному зрізі.

Аналіз досліджень розділяємо на такі, що висвітлюють ідеологічні впливи соціалістичної епохи на формування житла 1917-1991 рр. радянської доби у зарубіжних та вітчизняних дослідженнях. Межі аналізу вітчизняних публікацій: професійна література [2-3]; публікації та дослідження проблем житлового середовища [4-6]. Межі аналізу зарубіжних джерел: доповіді конференцій [7]; публікації щодо аналізу формування радянського житла

[8-10]; щодо результатів втілення містобудівних стратегій та житлового будівництва в СРСР [11-12] та ефективності житлової політики та стандартизації у житлі [13]. Джерела розглядаються щодо змісту *ідеології* соціалістичної епохи у розрізі будівництва житла та містобудівних стратегій. **Мета статті** – розглянути джерела, що висвітлюють ідеологічні впливи соціалістичної епохи на формування житла 1917-1991 рр. радянської доби. **Завдання дослідження** – розглянути поняття *ідеології* соціалістичної епохи у розрізі формулювання задач будівництва житла та містобудівних стратегій; розкрити зміст ідеологічних впливів на житло 1917-1991 рр. у СРСР.

Матеріали і методи досліджень. Методика проведення дослідження: метод аналізу літературних джерел для вивчення поняття *ідеології* соціалістичної епохи щодо формулювання задач будівництва житла та містобудівних стратегій; застосування історико-хронологічного методу для побудови етапів змісту ідеологічних впливів на будівництво житла 1917-1991 рр. у СРСР.

Результати дослідження. Значний пласт професійної літератури, що була видана за радянських часів у галузі архітектури та містобудування, та стосувалась житлових питань зокрема, у своєму вступі містила соціалістичні заклики чи то постанови з'їздів комуністичної партії СРСР, що чітко проявляє епоху та територію опублікування джерела. Професійний текст був пронизаний принциповими ідеями соціалізму, які стверджували, що «постійне підвищення життєвого рівня та добробуту народу та повне забезпечення населення житлом є однією з найважливіших завдань партії та керівництва, <...> народногосподарські плани передбачають спорудження нових міст, поселень, створення нових житлових районів» [2, с.5]. «Завдання, які партія ставить перед проектувальниками та забудовниками наших міст, виражаються у рішеннях XXV-го з'їзду КПРС (КПРС - Комуністична партія Радянського Союзу)» [3, с.3].

Ці цитати стверджували, що лише Комуністична партія могла встановлювати завдання та загальну стратегію для розвитку міст, житлового будівництва. «Постійне підвищення рівня життя» [2, с.5] звучить, як створення ідеальної спільноти з високим рівнем середовища проживання та послуг, що тепер виглядає як ілюзія. Соціалістична ідеологія використовувала політичні та економічні умови комуністичного устрою Союзу, крім того, вона заявляла, що «влада належить трудящим» [2, с.5]. Однак робітничий клас ніколи не міг висловлювати своєї думки, суворо заборонялося критикувати соціалістичну ідеологію, навіть коли люди не погоджувались із лозунгами, умовами праці чи життя. «Національні економічні плани містять будівництво нових міст» [2, с.5] – цей підхід діяв на основі централізованого адміністративного містобудування та проектування, яке виконувалось лише державними проектними інститутами, та за генеральними планами міст. Зазначимо, що процес планування та проектування не був персоніфікованим, керувала комуністична партія на основі соціалістичної ідеології, що оголошувала про плани, виключаючи обговорення та роз'яснення людям. Зміст наведених вище цитат характеризує професійні джерела епохи загалом, та звернемось до поняття *ідеології* соціалістичної епохи щодо формулювання задач будівництва житла та містобудівних стратегій.

Зародженням змісту *ідеології* соціалістичної епохи щодо містобудівних стратегій та будівництва житла вважалась книга Леоніда Сабсовича «Социалистические города» (1930 р.) [14], написана у вигляді лозунгу та звернення до людей із викладенням загальних завдань тотальної *соціалістичної реконструкції* життя. Заклик до людей у книзі не визначав чітких учасників – натомість звернення лише адресоване до «ми», «нас», «всі разом». Плануючи будівництво нових промислових заводів, було поставлено питання житла для робітників, яке зазнало прямого впливу соціалістичної ідеології, а саме, створити нову реальність, «уявну якість» нової концепції життя. Слова Сабсовича вказували підхід до *колективного та комунального житла*, закликаючи до негайних *соціалістичних вчинків* «тотальної соціалістичної відбудови країни протягом найближчих 5-8 років, ми повинні негайно розпочати її створення, нашою головною метою сьогодні повинні стати <...> повна

соціалістична реконструкція повсякденного життя на основі загального спільного задоволення життєвих і культурних потреб» [14, с.31-32].

Стилістика цитати написана як ідеологічна промова, проте він не описував засоби, дискусії та причини, окрім головної мети роботи та життя комуністичної партії та пролетарів. Такий заклик «до всіх» залишається у професійній літературі протягом наступних 60 років у всіх галузях. Прагматично-утилітарний підхід, проголошений Сабсовичем з початку СРСР, знизив розвиток якості життя у майбутньому, заявивши, що робітники не отримуватимуть «газу, електроенергії, прасок та побутових пральних машин» [14, с.32], отже, це підхід пропагував *колективне і комунальне, комуністичне, соціалістичне повсякденне життя*.

Анатолій Копп (Anatole Kopp) зазначає «*ідеологію житла*» у виступі «Housing for the Masses» (Житло для мас) [7, с.3] та аналізує «як описані основні ідеологічні орієнтації двадцятого століття та теоретичні концепції, які вони сформували в СРСР у галузі житла протягом періоду його існування». Ідеологія *колективізації проживання* описана Анатолій Копп (Anatole Kopp) «як сприяння свободі особистості шляхом звільнення людини від домашньої праці, що є марною витратою часу та енергії» [7, с.14]. Шлях пошуку нового типу житла, що втілить *соціалістичну ідеологію*, відображена низкою пошукових проектів будинків-комун як *житла перехідного типу*. Культивування *ідеології колективності та соціалістичного повсякденного життя* втілювалась у комунальному житлі, будинках-комунах та містобудівних стратегіях соцміст.

Поняття *ідеології* соціалістичної епохи абстрагує учасника соціалістичного повсякденного життя – радянську людину. Соціалістична ідеологія не розглядала мешканця як рівноправного споживача середовища проживання з його потребами та особистістю. Вона мала на меті створити стандартизоване середовище для проживання. Епоха Хрущова широко формулювала задачі будівництва житла та містобудівних стратегій нової житлової політики. Родини середнього класу та робітники мали можливість безкоштовно отримати житло від організації чи заводу, де вони працювали довгий час. Стівен Е. Харріс (Steven E. Harris) дискутує про нову житлову політику за часів Хрущова на початку 1950-х років, яка широко використовувала стандартизоване житлове будівництво, але в той же час автор зазначає, що, коли мешканці отримували нові квартири, вони «все більше розчаровувались у нездатності держави повністю задовольнити їхні вимоги щодо покращення життя в окремій квартирі та нових мікрорайонах» [8].

Соціалістичний режим мав на меті створити радянську людину. Влада постійно оголошувала свої рішення щодо того, як радянській людині доводиться жити у її житловому середовищі. Лінн Етвуд (Lynne Attwood) пропонує розглядати феномен «стандартизованої радянської сім'ї» як «ідеалізований образ радянської сім'ї» [9], який можна адаптувати до кількох типів стандартизованого проектування квартир. Не лише план квартири став засобом створення радянської людини, але й житлове середовище у мікрорайоні, оскільки «радянський стиль життя» пропагувався соціалістичним режимом, як «побутовий простір та повсякденне життя стали об'єктами пильної уваги громадськості <...>, коли дім та суспільство стали колискою нового комуністичного суспільства» [13]. Газети епохи Хрущова питали читачів: «Чи можемо ми бути байдужими до того, як він проводить своє повсякденне життя?» [13]. Тут «ми» належить радянській владі, а слово «він» означає радянський громадянин у житловому районі масового житла, де комуністичне суспільство товаришів повинно було розпочинатися з рідного дому. Уряд навчав мешканця нової квартири, як йому потрібно було облаштувати свій будинок і «випромінювати щастя». Штучний образ щастя був присутній у всіх газетах та засобах масової інформації про мешканців нових великих житлових масивів збірного житла – «щасливого радянського громадянина», але реальність включала значно більше обмежень прав для мешканця. Генерування *ідеології тоталітарної державної власності житла* сприяло розвитку та поширенню

стандартизації практично у всі сфери життєдіяльності мешканця для швидкого досягнення лозунгів та завдань соціалістичної епохи.

Соціалістична ідеологія зробила сильний вплив на всі сфери життя суспільства за часів СРСР. Типове стандартизоване житлове середовище, розроблене державною централізованою проектною системою, створювало низькоякісне місто, пропонувало просте та монотонне житло. Пропагування стандартизованого збірного будівництва означало занепад оздоблення будівель, що широко застосовувалося за часів Сталіна. Хрущов оголосив про засудження «надмірностей» в архітектурі. Задеклароване збірне житло мінімізувало квартири до надзвичайно малих житлових приміщень та житлових будинків з геометричною простотою.

Стратегія збірних конструкцій розроблялася протягом наступних десятиліть і мала на меті централізувати проектну діяльність у державних проектних інститутах, використовувати типові проекти (серійні проекти) у містах по всій радянській території, розробляти найменшу кількість проектів із типових елементів, щоб мати найменшу ймовірність нестандартних рішень при проектуванні та будівництві. Мікрорайонне планування стало прообразом «сусідства», оскільки радянська ідеологія намагалася замінити його більшою анонімною житловою одиницею. Власне, великий масштаб мікрорайону стирив сусідські зв'язки жителів, пропагуючи соціалістичний спосіб життя. Діана Курковський Вест (Diana Kurkovsky West) обговорює «мікрорайон як основну одиницю «оптимізованого» планування» і «як основну одиницю соціалістичного зростання міст» [11]. Впроваджена система стандартизації житла та нормування житла стали віддзеркаленням ідеології соціалістичного способу життя.

Обговорення результатів. Розвиток змісту соціалістичної ідеології будівництва житла та містобудівних стратегій на протязі радянської доби нашаровували систему механізмів та засобів формування соціалістичного середовища міст. Оскільки, історико-хронологічний метод враховує виявлення історичних етапів динаміки подій у часовій послідовності, то застосування такого методу надає можливість провести поділ етапів ідеологічних впливів на будівництво житла 1917-1991 рр. у СРСР:

- 1917-1940 рр. – *ідеологія колективності та соціалістичного повсякденного життя*, що була втілена у комунальному житлі, будинку-комуні, соцмісті;
- 1946-1954 рр. – *ідеологія тоталітарної державної власності житла*, що привела до прямої приналежності робітників до місця роботи за допомогою наданого їм житла;
- 1954-1960-ті рр. – *ідеологія стандартизації житла*, що розширило типізацію предметно-просторового наповнення і способу життя;
- 1970-1980-ті рр. – *ідеологія нормування проектування житла*, що перейшло у гіпермасштаби мікрорайонного планування та типових рішень містобудівних стратегій.

Роки воєнного часу 1941-1945 не враховані у хронології етапів, як роки відсутнього житлового будівництва. Починаючи з післявоєнного часу, кожний новий етап продовжує функціонувати та розвиватись паралельно з наступними етапами: *ідеологія державної власності житла* працювала на протязі всього наступного часу до 1991 року, а *ідеологія стандартизації житла* нової житлової політики за часів Хрущова з прогресією охопила архітектурно-містобудівні стратегії наступних поколінь типових серій житлових будинків та мікрорайонного планування у не «мікро» масштабах.

Висновки. Звернення до зарубіжних джерел, що висвітлюють ідеологічні впливи соціалістичної епохи на формування житла 1917-1991 рр. радянської доби буде уявлення про аналіз та опис соціалістичної ідеології розширюючи межі ракурсу. Поняття *ідеології* соціалістичної епохи у розрізі формулювання задач будівництва житла та містобудівних стратегій охоплює міждисциплінарні зв'язки історії, політики, історіографії та архітектури. Зміст етапів ідеологічних впливів на формування житла радянської доби показує напрямки прагматичного причинно-наслідкового прочитання джерел епохи.

Соціалістична ідеологія масового житла, де *кількість випереджала якість*, працювала у радянські часи і залишила в уявленні мешканців відчуття про те, що житлові будівлі продовжують належати владі у пост-соціалістичний час. Ідеологічні впливи радянської доби сформували протягом 70 років великомасштабний феномен типового житлового середовища та містобудівних стратегій соціалістичної житлової політики. Перелом 1991 року розпаду СРСР веде до зміни політичного напрямку – ідеологічних трансформацій, що сповільнено відображується на житловому середовищі міст та трансформацій житлової політики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Меерович, М. Г. Неофициальное градостроительство: тайный аспект советской индустриализации (1928-1932 гг.). *Проблемы отечественной истории: Источники, историография, исследования. Сборник научных статей*. СПб.; К.; Мн.: Санкт-Петербургский и-т истории РАН; И-т истории Украины НАНУ; БГУ, 2008. С. 395-414. URL: <https://histrf.ru/uploads/media/default/0001/09/4639c4530e06e70b0bb99076d99c7e9f232ae847.pdf>
2. Барщ М.О., Лисициан М.В., Федорова Н. В. *Архитектурное проектирование жилых зданий*: учебное пособие. М.: Изд-во МАРХИ, 1964.
3. Зосимов Г.И. *Пространственная организация города (модуль в планировочной структуре)*. М., Стройиздат, 1976. 118 с.
4. Шкодівський, Ю. М.; Вигдорович, О. В. Реалізація містобудівних концепцій у мікрорайонній забудові (на прикладі міста Харкова). *Науковий вісник будівництва*. 2019. Т.95, №1. С. 94-100. doi.org/10.29295/2311-7257-2019-95-1-94-100.
5. Вигдорович, О. В. Епоха масової забудови як важливий і суперечливий період історії вітчизняного містобудування. *Науковий вісник будівництва*. 2018. Т.92, № 2. С. 25-30.
6. Криворучко Ю.І., Чабанюк О.Я. Просторова організація житлового середовища багатопверхової забудови 1970-80 рр. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. Архитектура. Львів: «Львівська політехніка». 2002. № 439. С. 108-113.
7. Копп А. Housing for the Masses. *In Conference on the Origins of Soviet Culture*. May 18-19, 1981.
8. Harris S. E. *Moving to the separate apartment: Building, distributing, furnishing, and living in urban housing in soviet Russia, 1950s–1960s*. 2003. URL: <https://proxy.lib.umich.edu/login?url=https://search-proquest-com.proxy.lib.umich.edu/docview/305300967?accountid=14667>.
9. Attwood, L. *Gender and housing in soviet Russia: Private life in a public space*. ProQuest Ebook Central. 2010. URL: <https://ebookcentral-proquest-com.proxy.lib.umich.edu>
10. Morton H. Housing in the Soviet Union. *Proceedings of the Academy of Political Science*, 1984. 35(3). Pp. 69-80. doi:10.2307/1174118.
11. Kurkovsky West D. The cybernetic eye: scientific planning in the Soviet Mikroraiion, *The Journal of Architecture*, 2019. 24:5. 699-717. doi.org/10.1080/13602365.2019.1667402.
12. Chabanyuk O., Fonseca M. Stigmergic Behaviour and Nodal Places in Residential Areas: Case of Post-Socialist City Kharkiv in Ukraine. *Budownictwo I Architektura*. 2019. Vol. 18, no. 1. pp. 033-47. doi:10.24358/BudArch_19_181_04.
13. Reid S. E. Building Utopia in the Back Yard. Housing Administration, Participatory Government, and the Cultivation of Socialist Community. / in the book Schlögel K. (Eds.). *Mastering Russian Spaces*. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg. 2011. Pp. 149-186 <https://doi.org/10.1515/9783110446647>
14. Сабсович Л. Социалистические города. М.: Госиздат РСФСР «Московский рабочий», 1930. 124 с.

REFERENCES:

1. Meerovych M. H. Neofytsyal'noe hradostroytel'stvo: taynyy aspekt sovet'skoy yndustryalyzatsyy (1928-1932 hh.). *Problemy otechestvennoy ystoryy: Ystochnyky, ystoryohrafyya, yssledovaniya. Sbornyk nauchnykh statey*. SPb.; K.; Mn.: Sankt-Peterburhskyy ynstytut ystoryy RAN; Ynstytut ystoryy Ukrainy NANUkrayny; BHU, 2008. 395-414. URL: <https://histrf.ru/uploads/media/default/0001/09/4639c4530e06e70b0bb99076d99c7e9f232ae847.pdf>
2. Barshch M. O. et al. *Arkhitektyrnoye proektirovaniye zhylykh zdaniy*. M.: Sroyizdat, 1964.
3. Zosimov, G. I. *Prostranstvennaya organizatsiya goroda*. M.: Sroyizdat. 1976.
4. Shkodovs'ky`j Yu. M., Vy`gdorovy`ch, O. V. Realizaciya mistobudivny`x koncepcij u mikrorajonnij zabudovi (na pry`kladi mista Xarkova). *Naukovy`j Visny`k budivny`cztva*. 2019. T. 95. #1. C. 94-100. DOI: 10.29295/2311-7257-2019-95-1-94-100.
5. Vy`gdorovy`ch O. V. Epoxa masovoyi zabudovy` yak vazhly`vy`j i superechly`vy`j period istoriyi vitchy`znanogo mistobuduvannya. *Naukovy`j visny`k budivny`cztva*. 2018. T. 92. C. 25-30.

6. Kryvoruchko Y. I., Chabanyuk O. Y. Prostorova orhanizatsiya zhytlovoho seredovyscha bahatopoverkhovoyi zabudovy 1970-80 rr. *Visnyk NU «LP»: Arkhitektura*. 2002. 439. С. 108-113.
7. Kopp A. Housing for the Masses. *In Conference on the Origins of Soviet Culture*. May 18-19, 1981.
8. Harris S. E. *Moving to the separate apartment: Building, distributing, furnishing, and living in urban housing in soviet Russia, 1950s-1960s*. 2003. URL: <https://proxy.lib.umich.edu/login?url=https://search-proquest-com.proxy.lib.umich.edu/docview/305300967?accountid=14667>.
9. Attwood, L. *Gender and housing in soviet Russia: Private life in a public space*. ProQuest Ebook Central. 2010. URL: <https://ebookcentral-proquest-com.proxy.lib.umich.edu>
10. Morton H. Housing in the Soviet Union. *Proceedings of the Academy of Political Science*, 1984. 35(3). Pp. 69-80. doi:10.2307/1174118.
11. Kurkovsky West D. The cybernetic eye: scientific planning in the Soviet Mikrorraion, *The Journal of Architecture*, 2019. 24:5. 699-717. doi.org/10.1080/13602365.2019.1667402.
12. Chabanyuk O., Fonseca M. Stigmergic Behaviour and Nodal Places in Residential Areas: Case of Post-Socialist City Kharkiv in Ukraine. *Budownictwo I Architektura*. 2019. Vol. 18, no. 1. pp. 033-47. doi:10.24358/Bud-Arch_19_181_04.
13. Reid S. E. Building Utopia in the Back Yard. Housing Administration, Participatory Government, and the Cultivation of Socialist Community. / in the book Schlögel K. (Eds.). *Mastering Russian Spaces*. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg. 2011. Pp. 149-186 <https://doi.org/10.1515/9783110446647>
14. Sabsovich, L. *Socialisticheskiye goroda*. Gosizdat RSFSR «Moskovskiy rabochiy», 1930.

Chabanyuk O. IDEOLOGICAL INFLUENCES OF THE SOCIALIST ERA ON THE CONSTRUCTION OF SOVIET HOUSING DURING 1917-1991. The task of the paper is to consider the concept of the ideology of the socialist epoch in the context of formulating the tasks of housing construction and urban planning strategies; to reveal the content of ideological influences on housing in 1917-1991 in the USSR. Methods of research: the method of analysis of literary sources to study the concept of ideology of the socialist era in the formulation of problems of housing construction and urban strategies; application of the historical-chronological method to construct the content of ideological influences on housing construction in 1917-1991 in the USSR. The purpose of the article is to consider the sources that cover the ideological influences of the socialist era on the formation of housing in 1917-1991 during the Soviet era.

Key words: socialist cities, housing policy, Soviet housing, standardized housing, ideology of the socialist system, administrative design.

doi.org/10.29295/2311-7257-2020-102-4-60-68

УДК 72.01

Ізбаш А.М.

Харківський національний університет будівництва і архітектури

(вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна; e-mail: izbash280593@gmail.com; orcid.org/0000-0002-3265-2383)

ПРИНЦИПИ ВПЛИВУ ЧИННИКА ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ В АРХІТЕКТУРНОМУ ПРОЕКТУВАННІ НА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ АРХІТЕКТУРНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

У статті запропонована наступна структура морфологічного дерева чинників цілепокладання в архітектурному проектуванні: за рівнем планування - локальний, тактичний і стратегічний; по об'єкту планування - соціум, техносфера, екосфера; комплексний - формується з варіантів поєднань рівнів і об'єктів планування.

Такий підхід дозволяє здійснити широке охоплення цілей інноваційної діяльності в архітектурі. Зв'язок рівня і об'єкта проектування створює структуру цілепокладання, яка, в свою чергу дозволяє виявити структурні зв'язки цілепокладання інновацій в архітектурі з їх типологічної моделлю. Запропонована структура морфологічного дерева чинників цілепокладання в архітектурному проектуванні обґрунтована спільною метою дослідження - виявлення принципів впливу інновацій на розширення ядра професії «Архітектор». Сформоване таким чином морфологічне дерево цілепокладання в архітектурі дозволяє виявити пов'язані з ним кластери компетенцій властиві архітектурним і містобудівним спеціалізаціям.

Також виявлені наступні аспекти, що формують професійні вимоги до архітектора:

- кластер компетенцій, пов'язаний зі стратегічним, тактичним та локальним плануванням;
- кластер компетенцій, пов'язаний з об'єктом планування;
- особистий компетентнісний рівень архітектора. Ґрунтується на ієрархічних рівнях складності робіт, які фахівець здатний виконувати;
- тип мислення фахівця. Стратегічне, тактичне та локальне планування вимагає особливих типів мислення. Універсали, здатні творити на всіх рівнях однаково ефективно в будь-якій професії зустрічаються вкрай рідко.

Ключові слова: архітектура, професія, цілепокладання, компетенції, кластер.